

KRIGETS BARN

I FINLAND - TILL SVERIGE

Redaktörer:
NELLY LAITINEN
PIA LINDHOLM

Svenska litteratur-
sällskapet i Finland
Bokförlaget Atlantis

INNEHÅLL

Till läsaren 3
Förord 4

Del 1 I FINLAND

	5
1. Vinterkriget bryter ut	7
Uppgifter	21
2. Evakueringen	23
Uppgifter	31
3. Finland i krig	33
Uppgifter	47
4. Arbetsplikt och frivilligt arbete	49
Uppgifter	65
Temafråga, del 1	67

Del 2 TILL SVERIGE

	69
1. Barnförflyttningen	71
Uppgifter	83
2. Den långa resan	85
Uppgifter	93
3. Hemma igen	95
Uppgifter	103
4. Människor i främmande land	105
Uppgifter	107
Temafråga, del 2	109

Källförteckning 111

Andra, utökade upplagan
Grafisk form: Antti Pokela
Tryck: Bookwell, Borgå 2014
ISBN 978-951-583-276-4 (Finland)
ISBN 978-91-7353-695-0 (Sverige)

TILL LÄSAREN

Krigets barn är en arkivpedagogisk arbetsbok om krigstiden 1939–1945. Vårt syfte med boken är att synliggöra krigets vardag så som barnet upplevde den.

För dagens barn är det inte så lätt att leva sig in i en annan tid som på många sätt var så olik vår egen. Vi har försökt skapa förståelse för denna tid genom att dra paralleller till nutiden och till den enskilda läsaren. Vad skulle jag ha tyckt om det som hände de här barnen? Hur skulle jag ha reagerat? *Krigets barn* är alltså inte en historiebok i vanlig bemärkelse, utan en arbetsbok med fokus på inlevelse och förståelse – kunskapen kommer på köpet.

Vår övergripande idé har varit att barn från krigstiden ska få tala direkt till barn i nutiden. Materialet som vi har valt ut är därför till stor del skrivet av barn. Vår främsta källa är ett skolarkiv som innehåller uppsatser skrivna av skolelever 1940, samt ett personarkiv som innehåller ett krigsbarns brev och dagboksanteckningar från den

tid som hon tillbringade i en fosterfamilj i Sverige. Sammanlagt 70 000 barn skickades till Sverige och Danmark – ett antal som är svårt att begripa. Erfarenheterna påverkade minst två generationer och den här tiden är fortfarande svår för många att minnas eller prata om.

Krigets barn kan fungera som ett komplement till undervisningen i historia, modersmål eller svenska, som minnesbok eller som underlag för diskussion. Den består av delarna "I Finland" och "Till Sverige". Varje avsnitt avslutas med uppgifter som relaterar till det presenterade arkivmaterialet. Boken lämpar sig för både grupparbete och individuellt arbete. Man kan t.ex. först läsa texterna och göra uppgifterna på egen hand och avsluta med att diskutera svaren tillsammans.

Allt arkivmaterial som har använts finns i Svenska litteratursällskapets i Finland arkiv.

Nelly Laitinen & Pia Lindholm

Arkivarier vid Svenska litteratursällskapet i Finland

FÖRORD

Republiken Finland rycktes med i andra världskriget senhösten 1939 och under de följande sex åren kom detta krig att beröra i stort sett alla då levande finländare. Det finns ett rikt material av brev, fotografier och teckningar från dessa år som på ett levande och direkt sätt vittnar om krigets fasor, men också om vardagens små glädjeämnen långt bakom fronten.

Denna samling av brev och anteckningar visar hur barn och ungdomar gestaltade sitt liv i det krigsdrabbade Finland och såsom evakuerade i Sverige under åren 1939–1945. Många av dessa barn miste sin far eller bror i kriget, andra tvingades lämna sin hemtrakt för gott. Tiotusentals barn evakuerades till Sverige när Finlands läge blev riktigt utsatt och då man befarade att landet skulle ockuperas.

Denna bok riktar sig till alla som är intresserade av att få en autentisk inblick i vardagen i det krigs-

tida Finland och Sverige. En viktig målgrupp är skolorungdomar i våra bägge länder, som eventuellt har sett krigsfilmer av olika slag och kanske också hört om kriget i skolan, men aldrig läst ett brev skrivet av någon i deras egen ålder som tvingades uppleva kriget. Lika mycket riktar den sig till alla dem, vars föräldrar, släktingar och vänner upplevde kriget och nu är intresserade av denna dramatiska epok i 1900-talets historia.

Att läsa ett historiskt dokument är som att dricka vatten ur en frisk källa. Vi känner hur det förflutna talar direkt till oss. Vi inser att människor i alla tider har ängslats över och närt förhoppningar om sin framtid. Och i bästa fall öppnar läsningen även ett nytt perspektiv på vår egen tillvaro och ökar vår förståelse för mänskligheten i allmänhet.

Henrik Meinander
professor i historia

KRIGETS BARN

Del 1:
I FINLAND

1. VINTERKRIGET BRYTER UT 7

Uppgifter 21

2. EVAKUERINGEN 23

Uppgifter 31

3. FINLAND I KRIG 33

Uppgifter 47

4. ARBETSPLIKT OCH FRIVILLIGT ARBETE 49

Uppgifter 65

Temafråga 67

1. VINTERKRIGET BRYTER UT

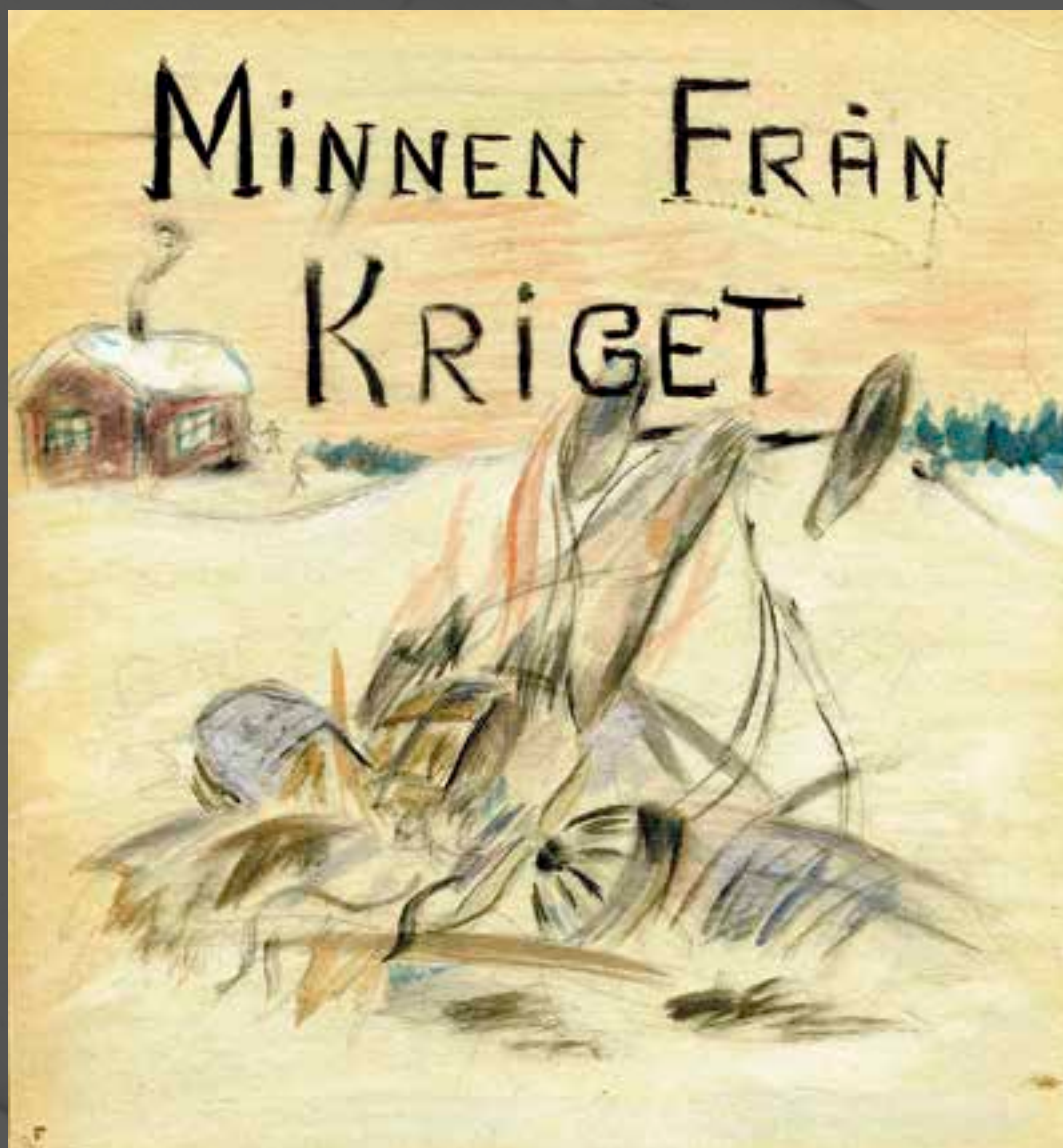
Hösten 1939 var orolig både i Europa och i Finland. I september anföll Tyskland Polen, och Storbritannien och Frankrike förklarade därefter krig mot Tyskland. Tyskland, å sin sida, var allierat med Sovjetunionen. Andra världskriget hade brutit ut.

Sovjetunionen anföll Finland den 30 november 1939. Vinterkriget hade börjat. I Finland var man ganska förberedd på en attack. Under hösten hade skolorna emellanåt varit stängda, man hade övat hur man gör vid flyglarm, det hade byggts skyddsrum och många människor hade valt att resa bort från de större städerna.

Morgonen då Helsingfors anfölls satt barnen i skolan. Ljudet av flyglarm betydde att ryska plan flög över huvudstaden och att staden skulle bombas. Skoldagen avbröts och eleverna skickades hem.

Akvarell målad av en skolelev 1940

Det här är pärmen till ett häfte som innehåller skoluppsatser skrivna 1940 av elever i Helsingfors. De handlar om kriget. Nu får vi läsa några av dem.

Den första uppsatsen handlar om dagen då kriget bröt ut 1939.

Den 30 nov

De senaste dagarna i november månad voro alla ännu i skolan. Vi hade som bäst geografi, då det hördes flygalarm. En del utav flickorna sade att det var elsväda någonstades.

Men fröken Aronson tog reda på, vad det var och fick veta att det var alarm.

Då fingo alla gå hem. Vi packade våra kappsäckar och russade ut från skolan.

Jag och Inger ~~och~~ följdes åt från skolan. När vi sedan skildes åt och jag fort-

Den 30 november

De senaste dagarna i november månad var alla ännu i skolan. Vi hade som bäst geografi då det hördes flygalarm. En del utav flickorna sade att det var eldsvåda någonstans. Men fröken tog reda på vad det var och fick veta att det var alarm. Då fick alla gå hem. Vi packade våra kappsäckar och rusade ut från skolan. Jag och Inger följdes åt från skolan.

»

satte att gå längs Hesperiegatan, där ropade en röst med skarp röst till mig:
"Alla måste gå in i skyddsrummen!"
Jag började springa allt vad jag orkade, ty jag hade endast en kort väg kvar.
Då jag kom hem talade man om att tre nyckar flygplan hade flugit över port-huset. Jag satte mig en stund, men sedan gick jag ut igen.
Alla människor gingo av och an längs gatorna, som om ingenting skulle ha hänt.

Min kamrat hade också varit i skolan

När vi sedan skildes åt och jag fortsatte att gå längs Hesperiaagatan, då ropade en vakt med skarp röst till mig: "Alla måste gå in i skyddsrummen!" Jag började springa allt vad jag orkade för jag hade endast en kort väg kvar. Då jag kom hem talade man om att tre ryska flygplan hade flugit över posthuset. Jag satte mig en stund, men sedan gick jag ut igen.

Alla människor gick av och an längs gatorna som om ingenting skulle ha hänt.

»

och hon kom hem med en högre klarnet.
Hon går bara i II kl. i finska flickskolan,
och därför hade en flicka från de högre
klasserna följt henne hem. Om en stund
kom hon även ut med mig, och nu
gingo vi av och an längs Runcbergsga-
tan. Då vi hade gått några timmar gingo
vi in och åt.

Mamma hade just hunnit få maten färdig,
förrän gästen hade blivit avstängd.

Jag satte mig till bords och började skynd-
samt äta. Man visste ju aldrig, vilken
minut det äter var alarm. Då jag hade

Min kamrat hade också varit i skolan och hon kom hem med en högre klassist. Hon går bara i andra klassen i finska flicklyceet och därför hade en flicka från de högre klasserna följt henne hem. Om en stund kom hon även ut med mig och nu gick vi av och an längs Runebergsgatan. Då vi hade gått några timmar gick vi in och åt.

Mamma hade just hunnit få maten färdig förrän gasen hade blivit avstängd. Jag satte mig till bords och började skyndsamt äta. Man visste ju aldrig vilken minut det åter var alarm.

»

ätit, gick jag igen ut på gatan. Skydds-
rummet var öppet, så jag gick dit ett slag.
Vårt skyddsrum var ännu inte riktigt
färdigt, så jag undrade om det skulle
vara bombsäkert.

Då klockan var litet före 3, skulle vi dricka kaffe. Vi hinner ju dricka vårt kaffe, då det åter gavs alarm. Vi rusade alla nedför trapporna ut på gatan. Nu såg man redan flygmaskiner och hörde hus-sprutornas smatter. Jag sprang rakt in genom vår gårds portgång och in i skyddsrummet. Vi hade många små barn i

Då jag hade ätit gick jag igen ut på gatan. Skyddsrummet var öppet, så jag gick dit ett slag. Vårt skyddsrum var ännu inte riktigt färdigt, så jag undrade om det skulle vara bombsäkert.

Då klockan var litet före 3 skulle vi dricka kaffe. Vi hann just dricka vårt kaffe då det åter gavs alarm. Vi rusade alla nedför trapporna ut på gatan. Nu såg man redan flygmaskiner och hörde kulsprutornas smatter. Jag sprang rakt in genom vår gårds portgång och in i skyddsrummet.

»

vårt skyddsrum som gråto av rädsla.
Man fick vitta ganska länge försän det
gavs signalen faran över. Alla kommo
glatt upp igen och gingo åt var sitt håll.
Vi det andra alarmet var det verkligen
ingen som hade stannat ute på gatorna.
Man trodde nog det skulle bli en nyktig
natt, så inte kunde någon sova i lugn
och ro.

Klockan var redan 12 på natten och då
skulle vi fara med min pappas bil till
landet. Det var mycket folk som vandra-
de längs landsvägen och som kommo
med och fingo åka, många kanske utan,
något mål.

Slut.

Vi hade många små barn i vårt skyddsrum som grät av rädsla. Man fick sitta ganska länge förrän det gavs signalen faran över. Alla kom glatt upp igen och gick åt varsitt håll. Vid det andra alarmet var det verkligen ingen som hade stannat ute på gatan. Man trodde nog att det skulle bli en ryslig natt, så inte kunde någon sova i lugn och ro.

Klockan var redan 12 på natten och då skulle vi fara med min pappas bil till landet. Det var mycket folk som vandrade längs landsvägen och som kom med och fick åka, många kanske utan något mål.

Slut.

Vyer från ett bomb-
skadat Helsingfors

1. UPPGIFTER

- A) Varför tror du att gasen stängdes av?
- B) Hurudan är stämningen i uppsatsen, hur tycker du att människorna reagerade?
- C) Vad tror du att skolbarn i dag skulle göra om skoldagen avbröts på motsvarande sätt?

Gårdagens evakuering präglades av lugn och behärskning.

Folkmassan på en av stationsplattformarna.

Järnvägarnas tidtabell

fr. o. m. 16. 10. 1939 tills vidare.

Fjärrtågen från Helsingfors.

7.27 till Viipuri, Borgå, Heinola, Kotka, Hamina, Lappeenranta, Nurmme.
— 8.16 till Oulu, Abo via Toijala, Pori, Vasa, Jakobstad, Isalmi, Raabe. —
11.39 till Abo, Hangö. — 12.28 till Viipuri, Kotka, Hamina, Kuopio, Lap-
peenranta, Elisenvaara, Sortavala. — 17.52 till Oulu, Tornio, Jyväskylä,
Vasa, Kristinestad, Jakobstad, Raabe, Kemijärvi.

Fjärrtågen till Helsingfors.

8.47 fr. Viipuri, Sortavala, Elisenvaara, Lappeenranta, Kotka, Hamina,
Borgå. — 12.35 fr. Oulu, Jakobstad, Vasa, Kristinestad, Jyväskylä. —
16.02 fr. Abo, Uusikaupunki, Hangö. — 22.11 fr. Oulu, Raabe, Isalmi,
Jakobstad, Vasa, Parkano, Pori, Abo via Toijala, Hangö via Hyvinkää. —
23.23 fr. Viipuri, Nurmme, Lappeenranta, Kotka, Hamina, Heinola.

Lokaltågen från Helsingfors norrut.

4.35 till Dickursby. — 6.39 till Dickursby. — 8.59 till Kerava. — 12.15 till
Kerava. — 14.11 till Dickursby. — 16.35 till Kerava. — 18.15 till Dickursby.
— 19.47 till Kerava. — 18.35 arbetartåg till Kerava. — 18.35 till Kerava.

Lokaltågen norrifrån till Helsingfors.

6.15 arbetartåg fr. Kerava (8.19). — 6.48 arbetartåg fr. Dickursby (8.19).
— 7.33 fr. Dickursby (7.00). — 7.56 fr. Kerava (8.55). — 8.47 fr. Kerava
(7.43). — 9.31 fr. Kerava (8.31). — 10.31 fr. Kerava (14.31). — 15.56 fr.
(18.31). — 19.47 fr. Kerava (19.43). — 19.31 fr. Kerava

Lokaltågen från Helsingfors västerut.

6.00 till Kyrkslätt. — 6.00 arbetartåg till Maasby. — 10.40 till Maasby. —
11.20 till Abo. — 14.40 till Korhax. — 15.30 till Kyrkslätt. — 16.40 arbetar-
tåg till Kyrkslätt. — 18.40 till Kyrkslätt. — 22.30 till Kyrkslätt.

Lokaltågen västerifrån till Helsingfors.

6.02 arbetartåg fr. Kyrkslätt (8.02). — 7.25 fr. Kyrkslätt (8.42). — 8.45 fr.
Kyrkslätt (7.02). — 9.25 fr. Maasby (8.01). — 12.33 fr. Maasby (12.08). —
17.22 fr. Korhax (16.20). — 19.22 fr. Kyrkslätt (17.42). — 20.03 fr. Abo
(9.54). — 22.42 fr. Kyrkslätt (21.02).

41072

Frivillig evakuering av alla som kunna lämna Helsingfors.

Så mycket äro vi skyldiga att beakta det som
skett ute i världen att vi hilla oss beredda på
alla eventuella, säger min. Kekkonen.

„De omständigheter regeringen äger kärme-
dom om, ge ingen anledning till panik.“

Justitieminister Erik Kekkonen.

2. EVAKUERINGEN

Redan innan kriget bröt ut hade evakueringen av människor börjat. Evakueringen innebar att man på ett organiserat sätt hjälpte människorna att resa bort från de största städerna. Många föredrog att åka bort i god tid innan kriget bröt ut, andra reste iväg i all hast då de första bomberna föll.

De som hade tillgång till en bil åkte kanske till sommarstugan på landet eller till släktingar som bodde på landsbygden.

De flesta åkte tåg och buss. Förutom de vanliga tågen och bussarna ordnades extra evakueringstransporter. Det annonserades i tidningarna om när de här extra tågen och bussarna gick. De som inte hade råd med en biljett fick åka gratis om de fyllde i ett speciellt resekort.

Hangö stad evakureras 1940.

I följande skoluppsats skriver en flicka om evakueringen 1939.

En resa i mörker.

Står efter det ödesdigra bombardemanget
av Helsingfors den 30 nov. 1939, for vi, mamma, pappa,
min lillasyster och jag, bort från huvudstaden. Vi
beställde bil från Borgå, då inga bilar fanns att
tillgå i Helsingfors. Vi stodo alla ute och väntade,
och plötsligt hördes en röst ur stielmörkret.
- "Å de' förstärkarna?" - Genast därpå svängde
en bil in på vår gata. En konstapel tillrade oss
att släcka lyktorna ännu mera, och sålunda
begav vi oss ut ur staden. Jag kunde omöj-
ligt känna igen vägen, som jag rest så många

127

En resa i mörker

Strax efter det ödesdigra bombardemanget av Helsingfors den 30 november 1939 for vi, mamma, pappa, min lillasyster och jag, bort från huvudstaden. Vi beställde bil från Borgå då inga bilar fanns att få i Helsingfors. Vi stod alla ute och väntade och plötsligt hördes en röst ur stickmörkret. "E de forstmästaren?" Genast därpå svängde en bil in på vår gata. En konstapel bad oss släcka lyktorna ännu mera och så for vi ut ur staden.

»

gångar förut, så förvånad blev harkten i, det
måga lyktstakenet.

Efter två timmar kom vi till näst
sommarsatulle, vilket givetvis var iskallt och
mörkt. Nåja, det fick vi snart uppvärmt,
och pappa nämde våra sängkläder, som vi hade
med oss. Någon mat hade vi inte tagit med
från Helsingfors, bara litet mjölk, men pappa
hade köpt några smörgåsar i Borgå, och
vi åt av hjärtans lust.

Da vi hade lämnat Helsingfors, bakom
oss, hade himlen varit eldrot. Längs hela
vägen hade det varit evakuerade, som med
128

Jag kunde omöjligt känna igen vägen som jag rest så många gånger förut, så förvrängd blev trakten i det svaga lyktskenet.

Efter två timmar kom vi till vårt sommarställe, vilket givetvis var iskallt och mörkt. Nåja, det fick vi snart uppvärmt och pappa värmdde våra sängkläder som vi hade med oss. Någon mat hade vi inte tagit med från Helsingfors, bara litet mjölk, men pappa hade köpt några smörgåsar i Borgå och vi åt av hjärtans lust.

Då vi hade lämnat Helsingfors bakom oss hade himlen varit eldröd. Längs hela vägen hade det varit evakuerade som med apostlahästarna (gående) förflyttade sig till lugnare trakter.

»

apostlahästarna förflyttade sig till lugnare
trakter. Man hade kunnat se endast 20-30 m
framför sig, och på sidan om vägen såg man
ingenting. Det tycktes mig underligt, när
vi for genom Borgo, att chauffören kunde
ripara så bra på de smala gatorna, fast
både bilen och vägen voro nästan i beckmörker.
Det var en fastlig trängsel i bilen, vi voro
fem personer + chauffören. Min lillaryster
satt i mammas famn, och vi åt hembitade hade
ett jätteklätt sängklädershylle i famnen.
Men ha gick det, och vi voro lyckliga,
när vi väl hade nått den fridfulla lands-
bygden i kvällens mörker.

Ja, mera finns inte att berätta
från den resan.

Man hade kunnat se endast 20-30 meter framför sig och på sidan om vägen såg man ingenting. Det tycktes mig underligt när vi for genom Borgå, att chauffören kunde styra så bra på de smala gatorna fast både bilen och vägen var nästan i beckmörker. Det var en faslig trängsel i bilen, vi var fem personer + chauffören. Min lillasyster satt i mammas famn, och vårt hembiträde hade ett jättelikt sängklädesbylte i famnen. Men bra gick det och vi var lyckliga när vi väl hade nått den fridfulla landsbygden i kvällens mörker.

Ja, mera finns inte att berätta från den resan.

Runebergsstatyn i ett
brinnande Borgå 1939.

Polisen informerade om gratis
busstransport för medellösa per-
soner. Bussen stannade vid sex
olika adresser för att plocka
upp passagerare. Man fick ta
med sig endast så mycket som
man själv orkade bära.

Kuulutus.

Varattoman väen ilmaista kuljetusta pois Helsingistä suori-
tetaan 2/12 1939 klo 19 alkaen seuraavasti:

Lähtöpaikat:

- 1) Mäkeläkadulla Velodromin luona.
- 2) Viipurinkadulla Karjalankadun risteyksessä.
- 3) Lapinlahdenkatu 10.
- 4) Pohjoisrautatiekatu 23.
- 5) Unioninkatu 43.
- 6) Vallilan tavara-asema, Suvannontien päässä.

Mukaansa saa kukin ottaa matkatavaraa korkeintaan sen
verran, minkä itse jaksaa kantaa.

HELSINGIN POLIISILAITOS.

Määräsema:

Bestämelsestation

Väestönsiirto.

Befolkningsförflyttning.

Määräsema:

Bestämelsestation:

Nimismiespiiri tai kunta, minkä alueelta siir-
läänsmansdistrikt eller kommun, från vars om-
retään: **HELSINKI.**
råde förflyttas: **HELSINGFORS.**

Matkustajan
Resandens

Nimi:

Namn:

Ammatti:

Ärke:

Osoite:

Adress:

Lähin omainen:

Närmaste anhörig:

ja hänen osoitteensa:
och hans adress:

Matkustajan tai hänen omainsensa on matkan aikana täytettävä
lyijykynällä.
Bör resande eller anhörig under resan
ifyllas med biljettens.

Tätä lippua ei saa luovuttaa konduktörille tai muulle, vaan se on
tarkasti säilytettävä, kunnes matkustaja siirretään takaisin kotiseudulleen.
Denna biljett får ej lämnas till konduktör el-
ler någon annan utan bör noggrant förvaras,
till dess resanden åter förflyttas till hemor-
den.

2. UPPGIFTER

- A) Varför körde familjen i berättelsen i mörker?
- B) Har din familj ett sommarställe? Hur skulle det vara att åka dit mitt i vintern?
- C) Beskriv hur en person som inte hade råd med en buss- eller tågbiljett kunde evakueras.
- D) Hur mycket bagage fick man ha med sig?

De som inte hade råd att köpa en tåg- eller bussbiljett fick fylla i ett sådant här kort och åka gratis.

Fosterländsk stämning i en skolelevs akvarell 1940.

3. FINLAND I KRIG

Finlands krig mot Sovjetunionen var egentligen två olika krig. Det första kallas vinterkriget eftersom det varade en vinter, från den 30 november 1939 till 13 mars 1940. Kriget resulterade bl.a. i att Finland förlorade sin sydöstra del, Karelska näset, och sin viktiga och näststörsta stad, Viborg. Även andra områden längs med östgränsen gick förlorade. Människorna som bodde i de ockuperade områdena, över 400 000 personer, tvingades lämna sina hem och sina gårdar för att bosätta sig väster om den nya gränsen.

Freden mellan de två krigen varade bara ett drygt år. I juni 1941 bröt kriget ut igen och därför kallas det andra kriget för fortsättningskriget. Det pågick ända till hösten 1944. Vid det laget var Sovjetunionen allierat med Storbritannien och USA, medan Tyskland stred mot Sovjetunionen i militärt

samarbete med Finland och på finsk mark. Tyskarna ansvarade huvudsakligen för försvaret av norra Finland.

De områden som Finland hade förlorat i vinterkriget kunde man inte få tillbaka och fortsättningskriget slutade i en definitiv förlust av viktiga områden för Finlands del. I fredsavtalet bestämdes också att Finland skulle driva ut den tyska militären ur landet. Det ledde till ännu ett krig för finländarna, denna gång mot de tyska trupperna i norra Finland. Det s.k. Lapplandskriget varade ett halvt år och innebar stora skador och förluster, eftersom tyskarna brände, minerade och förstörde så gott som hela norra Finland innan de lämnade landet 1945.

I Finlands krig mot Sovjetunionen deltog inte enbart finländska och tyska soldater. Även svenska, danska och estniska soldater deltog som frivilliga på finländsk sida.

I följande skoluppsats berättar en flicka om ett minne från kriget.

En flygares öde.

En dag på sinde flyghjälp från Danmark
till Finland, kommas bl. a. två av dessa till
fronten, där jag befann mig just då. Dessa
flygmaskiner hade ena sidan på vingen blå
den andra vit. Det var en hälsig vacker
dag, solen sken från klar himmel alla små
möglunda lugna, ty just det redan var
middagstid, hade det ej ännu varit skum.
Det ankomsten hade flygarna en flyggenömska.
Och påslades för, så se, ty de flögo raskt

167

En flygares öde

Då det anlände flyghjälp från Danmark till Finland kom bl.a. två av dessa till Joutsen där jag befann mig just då. Dessa flygmaskiner hade ena sidan av vingen blå, den andra vit. Det var en härligt vacker dag; solen sken från klar himmel. Alla var någorlunda lugna ty fast det redan var middagstid hade det inte ännu varit alarm. Vid ankomsten hade flygarna en flyguppvisning. Alla samlades för att se, ty de flög väldigt skickligt. Och ingen kunde ana, inte ens flygarna, vad de denna dag ännu skulle uppleva.

»

skickligt. Det någon kunde ana, inte en
flygarna, vad de denna dag, ännu skulle
uppleva. --

9 Sång led efter det de landet, började
värmerna tjuta. Vi hade varit skyfflaren
i skogsbygget, vid en skutning. Efter några
år rupp på en kulle i väntan för att
se när våra maskiner rupp rupp. Det
ganns nämligen omkring 20 stycken maskiner,
vilka hade Laimen på sin flygfält. Även
denna dag styrde vi våra rupp mot kullen.
Vi kunde sedan notera, även kunde
i samma urskilja om maskinerna rupp
1/2 8

Ej lång tid efter det de landat började sirenerna tjuta. Vi hade vårt skyddsrum i skogsbrynet, vid en sluttning. Ofta gick vi upp på en kulle i närheten för att se när "våra" maskiner gick upp. Det fanns nämligen omkring 20 stycken maskiner som hade Saimens is som flygfält. Även denna dag styrde vi våra steg mot kullen. Vi hörde redan motorsurr men kunde inte ännu urskilja om maskinerna var finska eller ryska.

»

friska eller ryska. Därför blev vi, att samat
än gläde smaskade, då vi, efter en stund
kunde pånya påda till 2 ryska maskiner.
Alla flög omkring våra kunnanden. Nu
steg även "näsa" maskiner upp, bland
dem de danska. Till så denna stegde kuns
rakt mot de ryska maskinerna. Det
upptogs så hemmet i hjatande, det framhög
flög fullt så små påda sprutade mot den
härskla kunnanden. Medan vi nu stå där,
hörs det från maskinerna ett underligt
lyd, In, så de ryska maskinerna hade
färdas på så och kom nu på brant

Därför blev vi allt annat än glatt överraskade då vi efter en stund kunde räkna ända till 21 ryska maskiner som flög ovanför våra huvuden. Nu steg även "våra" maskiner upp, bland dem de danska. Tio av dessa styrde kurs rakt mot de ryska maskinerna. De uppstod ett hemskt skjutande, det formligen flög fullt av små röda gnistor mot den klarblå himlen. Medan vi nu stod där hördes det från maskinerna ett underligt ljud. En av de ryska maskinerna hade fattat eld och kom nu så brant ner så vi trodde att den skulle störta rakt mot oss.

»

med, på vi trodde, att den skulle stöta
rakt mot oss. Men det gjorde den ej,
utan omkring 5 km baksidan. Sedan fortsatte
vi med, att titta på det hemliga skåde-
spellet. Över en av de danska markerna
kastade de och stötade ned, lämnande
efter sig ett stort stämmer. Vem skulle ha
trots, att slutet på deras ståtliga auktoritet
skulle vara på väg. Den danska flyga-
ren var endast 20, år gammal. Några
dagar därefter såg de andra, för
landsmans och...

En annan var över, för vi skickade

Men det gjorde den inte, utan omkring 5 kilometer därifrån. Sedan fortsatte vi med att titta på det hemska skådespelet. Även en av de danska maskinerna fattade eld och störtade ned, lämnande efter sig ett svart rökmoln. Vem skulle ha trott att slutet på deras ståtliga ankomst skulle vara så sorgligt. Den danske flygaren var endast 20 år gammal. Några dagar därefter delade den andre sin landsmans öde.

»

för att se på den nyta maskinen. Han
såg en stor grop, samt de kvarstående
delarna av maskinen. Den ena av flygarna
hade fört till toppen, men gjorde det för
sent, så att facklarmen i honom öppna
sig. Han låg en bit därifrån, utsträckt
på drömmen som om han endast varit.
Polisen tog alla märken han hade, samt
ett fotografi han hade i sin ficka. Han
gjorde var 21 år gammal, lång och ståtlig.
Hans främre var väldigt bra ut, så
man av fotografiet kunde se, och så
hade han en märklig flicka som kunde

Då faran var över, for vi skidande för att se på den ryska maskinen. Man såg en stor grop samt de kvarstående delarna av maskinen. Den ena av flygarna hade försökt hoppa men gjorde det för sent, så att fallskärmen inte hann öppna sig. Han låg en bit därifrån, utsträckt på drivan som om han endast sovit. Polisen tog alla märken han hade samt ett fotografi han hade i fickan. Han själv var 28 år gammal, lång och ståtlig. Även hans fru såg väldigt bra ut, vad man av fotografiet kunde se, och så hade han en mörklockig flicka som kunde vara omkring 3 år. När man tänkte på att de väntade på honom, som låg kall på drivan, så visst tyckte man synd om dem fast de var våra fiender.

»

vara omkring i år. När man tänkte på, så desto
öfentade på honom, som låg kall på drivan, på
viot tyckte man sig om den, fast de som så
frunder.

Det började sedan dygna, och quigo blev i en
underlig prinsessstämning. De flesta tänkte på det, så
som många av oss som på det fingo det som
främlings icke.

Här som som för så se den stora flygsmacki-
nen, men av den fanns ingenting kvar. Man
siste endast ett kort, som varimer, så den
ringa befäddes det.

Det började sedan skymma, all gick hem i en underlig sinnesstämning. De flesta tänkte säkert att även många av våra man säkert fick dela denne främlings öde.

Flera var även för att se den danska flygmaskinen men av den fanns ingenting kvar. Man reste endast ett kors, som minne av den unge hjältens död.

Här har skribenten ritat en bild av det störtade ryska flygplanet. Både soldater och civila använde vita ytterkläder på vintern för att inte synas i snön.

3. UPPGIFTER

- A) Varför tror du att de danska flygplanens vingar var målade i blått och vitt?
- B) Vilka tankar väckte den här uppsatsen?

Lottorna skötte om
att paket skickades
till soldaterna vid
fronten.

Kaffebönor var
en sällsynt lyx

Hantverk från krigsåren:
skor gjorda av papper, pappersbälte
och hemgjorda vantar.

4. ARBETSPLIKT OCH FRIVILLIGT ARBETE

Under krigsåren skulle alla hjälpa till med någonting i samhället. All extra hjälp var nödvändig eftersom hundratusentals vuxna män och kvinnor lämnade sina hem och arbeten för att tjäna vid fronten. Alla män över 18 inkallades som soldater, kvinnor som fyllt 17 kunde bli lottor.

En speciell lag trädde i kraft 1939. Den bestämde att alla på hemmafronten som fyllt 18 måste arbeta. År 1942 sänktes åldern till 15. Tusentals kvinnor fick plötsligt lära sig nya yrken inom industrin, byggnadsbranschen eller lantbruket. Det var tunga kroppsarbeten som tidigare sköts av män.

Det var brist på nästan allt. Man samlade, sparade och återanvände så mycket som möjligt. Det fanns också frivillig verksamhet. På vintern kunde frivilliga sticka vantar och sockor åt soldaterna, på sommaren deltog man i lantbruksarbetet och på hösten skördades grönsaker, plockades bär, svamp m.m. All extra mat var välkommen eftersom det var ont om mat i butikerna och man bara fick köpa matvaror med så kallade ransoneringskort. Man kunde också tillfälligt jobba t.ex. på militärsjukhus.

Det här häftet delades ut åt ungdomar under krigsåren. Genom att göra olika sysslor kunde man samla poäng och med ett visst antal poäng fick man ett pris.

Hur du skaffar dig spadmärket

Järnspaden.

Då du fyllt fördringarna för järnspaden, fyller du den blankett för beställning av järnspaden som finnes på nästa sida och för den vederbörligen underskrifad till närstående talksledare. Samtidigt ger du honom 3 mk som betättning för märket.

Talksledaren säger dig när och var du får spaden märket.

Silverspaden.

Så snart du gjort dig förtjänst av järnspaden skickar du i gång med anbudet av silverspaden. Då du fyllt fördringarna för den, fyller du igen den beställningsblanketten för silverspaden, som finnes på sista sida. Du får den till din talksledare och bifogar 4 mk som betättning för märket. Ledaren meddelar som förut när du får ditt märke.

Guldspaden.

På samma sätt fyller du beställningsblanketten för guldspaden så fort du utfört de arbeten, som erfordras. Blanketten finnes på sid. 43. Men denna blankett får du till din ledare först under tiden mellan 10--15 oktober, nämligen, som du ger honom din resultattblankett för hela sommarens arbete. Den blanketten finnes också på sid. 43. Guldspaden kostar 8 mk och denna summa ger du samtidigt åt ledaren.

Guldspaden skickas åt den, som fyllt fördringarna för den vid de ungas arbetsfest den 21. 11. 43.

Om det på din ort inte skulle finnas någon talksledare, skulle då ihop en grupp ungdomar och tillsammans utse ni en talksledare. Om ingen vuxen kan åtaga sig uppgiften väljer ni den äldsta och mest aktiva av ungdomarna. Denna skickar märkesbeställningen och resultattblanketten. — På detta sätt använd talksledarens namn och adress anmäls till de ungas ställning i kommunen.

STÅLSPADEN.

För ungdomar, som äro födda år 1927 eller tidigare, skickas de arbetspåkänningar uppfyllas ett särskilt märke, stålspaden, för vilket fördringarna äro följande:

- 1) Uppfylla sommarens arbetspåkänningar
- 2) Utdra 20 timmar talksarbete till församling för någon mindre bemädd eller en på grund av någon lidande familj.
- 3) Inlägga i sparintäktning minst 5 %, av den kontanta arbetslön som erhållits under sommaren.

De, som önska erbjuda detta märke, erhålla ett speciellt protokollskort för målspaden av de ungas talksledare eller skolas ombudsman Åland Håkons. Av kortet framgår huru man anövar och beställer stålspaden.

Märkets pris är 10: —.

SPARTALKO

Du vill ju älska Ditt hem och fosterland! Du kan uttrycka detta på många olika sätt. Ett sätt — av största betydelse just nu — är att spara friskt.

1) Tillverka omedelbart en liten sparbössa av trä eller papp!

2) Anskaffa eller gör själv en alldeles anspråklös kassabok!

3) Använda i kassaboken varje mark Du förtjänat!

4) Inlägga i sparbössan så mycket som möjligt av Dina inkomster.

5) För ofta Dina besparingar till någon penninginrättning.

6) Använd Din sparbok om Du har en sådan, i annat fall skaffa Dig omedelbart en sådan från den sparbank som passar Dig bäst.

7) Minns att Du måste spara 10 mk för att få järnspaden, 25 mk för silverspaden och 50 mk för guldspaden. Stanna icke vid dessa belopp, utan försök att spara mycket mera.

8) Minns att Du i den stora talkestämman får en tävlingspoäng för varje sparad 25 mark. Försök få många poäng på detta sätt.

9) Lättast under hela våren, sommaren och hösten den största sparsamhet i stämning. På hösten kommer Du att glädjas över detta Ditt beslut.

Vem blir hela Finlands spartalkomästare? Försök uppnå detta mästerskap!

Man kunde samla poäng för järnspaden, silverspaden, guldspaden och stålspaden. På det här sättet försökte man motivera de unga till att göra så stora insatser som möjligt. Man uppmanades både att arbeta och att spara pengar.

skolan. Man kan säkerligen utse några elever som mottaga den insamlade så att lera lärarna behöva störa av sin tid på detta arbete. Dessa insamlingschefer skickas även om produktornas vidarebefordran till det slutliga insamlingsstället, andels- och de enskilda affärerna.

Ett viktigt meddelande! För andel insamlingslag betalas ersättning och man har beslutat att de erhållna pengarna enligt lärarens och elevernas gemensamma prövning användas för anskaffande av sportredskap, tivolipris, bibliotek, och till att stöda skolköksverksamheten. Säkert tar varje barn med jubel del i den gemensamma insamlingsalken.

Ett annat viktigt meddelande. Varje ungdom som i denna insamling samlar ett eller flera ring till ett värde av 3 pening får till minne en historiskt berömd tavla som föreställer den ryska örnens förbruk av slita Finland lag av en Finland föreställande flickas händer. Dessa minnen av insamlingen skickas till skolan så snart man inlämt meddelande om hur många elever gjort sig förtjänta av den. Vi hoppas att denna erkännelse för ulla våra arbete kommer att pryda varje hem i vårt land.

Ett tredje viktigt meddelande! Poängen som erhållits under insamlingen får var och en rikas järnspaden tillgodo. Mången kommer säkert att erövra järnspaden helt och hållet under denna insamling och kan sedan börja med arbetet för de följande. Obeh Poäng tabellen finns på bakre pärmsens innersida.

Alla dessa insamlingslag är otroligt viktiga för försvaret och för samfundets väl. Med tanke på detta håller man alltid en grundlig övervakning i varje hem. Allt insamlingsdugligt överlämnas att tjäna det allmänna bästa.

Nu följer ett alldeles särskilt viktigt meddelande! Flere av dessa insamlingar kan fortsättas under hela sommaren och de unga erbjuds därigenom ett gott tillfälle till förtjänst. Dessa inkomster sätts naturligtvis in på vasa och ens sparbank, i det följande några ord som klargör betydelsen av de olika insamlingslagen.

1) Ben behövs i obegränsade mängder för lin- och tvillindustri. De flesta minustaffärer köpa ben och betala ett gott pris för dem.

2) Kläder är nödvändig för papperindustri och köpes av de flesta andels- och enskilda affärer.

3) Av gummiskrot förtärliga nya gummiskodon och annat lika nödvändigt. Många affärer har lovat köpa gummiskrot.

4) Avfallspapper och flaskor kan inte transporteras från alla orter och därför ges särskilt meddelande till de skolor som kan insamla sådant.

5) Ylle- och bomullslump betyder nya varma kläder. Därför måste även små mängder tagas tillvara och föras till av följeförvärgningskommanden godkända ombud av vilka det finns flere i varje socken.

7) Begagnade kläder behövs ovillkorligen på en del orter i vårt land och delvis även för våra ägermanländska stanbröder. Denna insamling verkställs på av läraren bestämda dagar som ökar kläderna vidare enligt erhållna order. Det är ett om kläder för var och en, men de bättre lottade avstår ändå en del av sina lit dem som är släpats utan.

8) Håstaggel användas speciellt för de blindas bonstindustri. Låt oss var och en tänka på de många krigsblinda för vilkas utkomst tagel är nödvändigt. Tagel köpes av andelshandlarna.

9) Här av nötkreatur användas av värmdindustri. De blandas nämligen med ull och vävas till tyg. Som upphöjare av dem fungera de flesta andels- och enskilda affärer.

Här har Du fått en liten översikt av betydelsen av vår församlingens olika insamlingslag. De är alla nödvändiga, men de vuxna ha lite tid att samla dem.

Hela betinget har därför givits åt vår ungdomsarmé som också kan utföra det med häder.

Således fört en kort insamlingsöversikt och sedan fortsatt insamling så snart tillfälle därtill ges. Så tjäna vi fosterlandet på ett värdigt sätt.

Resultatet av den stora vårsamlingen för Du anteckna för måj månad trots att insamlingen kensks verkställes tidigare.

Antal ring månad	11	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	Dag
																	Landsbruks- arbete, tim.
																	Brännväs, kubiter
																	Kontar, kl.
																	Slagbolls, stor
																	Swamp, kg
																	Hälsöfoder, kg
																	Kläde, kg
																	Teklad, kg
																	Förskad fisk, kg
																	Färdik fisk, kg
																	Korsväs, kg
																	Flaskkr- väs, kg
																	Västark, kg
																	Gränbark, kg
																	Kvadrarna ex, kg
																	Resposten, kg
																	Glaskret, flaskor, kg
																	Hälsöde material, kg
																	Arbets- papper, kg
																	Gummi- skrot, kg
																	Lump, kg
																	Yllelump, kg
																	Ben, kg
																	Tagel, klr, m
																	Rundbruk- na, från, m
																	Örgväs, m
																	Färg- eller kryddväs, m
																	Lan, m
																	Insatt på bank, m

DAGBOK FÖR OKTOBER MÅNAD

Under krigstiden samlade man in en hel del olika material. Här kan du läsa vad materialen användes till. I tabellen kunde man dagligen kryssa för vad man samlat in och hur mycket pengar man sparat.

I följande skoluppsats berättar en flicka om sitt arbete på militärsjukhus.

Mitt arbete på ett krigsjukhus.

Efter en lång orolig höst kom kriget med alla sina faser över Finland. Den första december lämnade jag tillsammans med min mamma och mormor huvudstaden. Vi for genom staden under bombardemang, och det var hemskt att se hus eldsvådorna flammade upp efter bombnedlagen. Då tänkte jag för mig själv: Närne, det är sista gången jag ser Helsingfors.

Mitt på natten klockan 4 tiden var vi framme i en liten stad i Österbotten.

223

Mitt arbete på ett krigssjukhus

Efter en lång orolig höst kom kriget med alla sina fasor över Finland. Den första december lämnade jag tillsammans med min mamma och mormor huvudstaden. Vi for genom staden under bombardemanget och det var hemskt att se hur eldsvådorna flammade upp efter bombnedslagen. Då tänkte jag för mig själv: Måne det är sista gången jag ser Helsingfors. Mitt på natten klockan 4-tiden var vi framme i en liten stad i Österbotten.

»

Efter att ha länge sökt i stekmörkret, hittade
vi våra släktingars bostad, en liten villa
just utanför staden. Men lant ville inte
tro sina ögon, när hon såg oss stå där
hötta och villrädda efter den långa re-
san. Det var härligt att krypa upp i en
varm säng, men lika oläckt att på mor-
gonen bli väckt av sirentytt. Fastän det
var en liten stad, hade vi dagligen flera
gångar alarm, och ofta flog det till och
med maskiner över oss. Ända till julen
tillbragde vi vår tid med att sticka
vantar, strumpor och huvar åt våra

Efter att ha länge sökt i stickmörkret hittade vi våra släktingars bostad, en liten villa just utanför staden. Min tant ville inte tro sina ögon när hon såg oss stå där trötta och villrådiga efter den långa resan. Det var härligt att krypa upp i en varm säng, men lika otäckt att på morgonen bli väckt av sirentjut. Fastän det var en liten stad hade vi dagligen flera gånger alarm, och ofta flög det till och med maskiner över oss. Ända till julen tillbragde vi vår tid med att sticka vantar, strumpor och huvor åt våra tappra soldater som kämpade för vår frihet.

»

tappna soldater, som kämpade för vår frihet.
 Men vid ärskefäst budet, man att
 upprätta ett militär sjukhus på orten; Det
 enskjötes i stadens nya fina samskola
 alla stadens pengar och flutor 1880 med
 om förberedelserna. Län fylldes madrasser
 med kalm och där gjordes sjukvårds-
 material i mängder. Vi sutto dagarna
 långa och restade förband. Och till slut
 kom sängbräddningen för 350 sårade.
 Underleden byggdes till baden och bad-
 rum i källarvåningen, fysikrum med för-
 samlades till operationsal och klassrum-

Men vid årsskiftet beslöt man att upprätta ett militärsjukhus på orten; det inrymdes i stadens nya fina samskola. Alla stadens fruar och flickor var med om förberedelserna. Där fylldes madrasser med halm och där gjordes sjukvårdsmaterial i mängder. Vi satt dagarna långa och rullade förband. Och till slut kom sängbäddningen för 350 sårade. Under tiden byggdes det bastu och badrum i källarvåningen, fysikrummet förvandlades till operationssal och klassrummen till sjuksalar.

»

mina till sjukhuset. På en vacker dag
var sjukhuset färdigt.

Jag minns så bra den klara kalla
vinterdag, då det första söderkontäget an-
lände. Alla årade försökte ut-
läsa sina svåra skador, t. o. m. de som
burat in på bärar, försökte hålla god mun.
Men värre var det för oss sanna färdiga
att se så mycket lidande på en gång.

De var patienterna som kunde gå ledde
till bastun, och de som lägs på bärar, la-
des i sängen och tvättades där. (Luder)

Under mätlederna fick jag svara i

Wär

Och en vacker dag var sjukhuset färdigt.

Jag minns så bra den klara kalla vinterdag då det första Rödakorståget anlände. Alla sårade försökte se glada ut trots sina svåra skador, t.o.m. de som bars in på bårar försökte hålla god min.

Men värre var det för oss ovana flickor att se så mycket lidande på en gång. De av patienterna som kunde gå leddes till bastun, och de som låg på bårar lades i sängen och tvättades där.

»

måga salar, och de svårast väsende måste matas som små barn. Pojkarna kallade mig för Sinikka, när jag hade en ljus blå städnack på mig, och för Lemmikki när jag bar en (blå) vit. Jag var mycket stolt över att få hjälpa till sjukhuset, ty alla trodde att jag var mycket äldre än jag var. -

Så kom den efterlängjade freden, min ack, en hurudan fred! Pojkarna tog det mycket dyrt och man såg tårar i de flestas ögon. Dandarna efter fredslutet var de värsta och värsta för oss, och alla försökte bota varandra.

Det är underligt att tänka på allt sjukhuset, där vi i så många månader arbetade, nu åter blivit skola. Måtte den aldrig mera behöva användas som krigsjukhus!

Under måltiderna fick jag servera i några salar och de svårast sårade måste matas som små barn. Pojkarna kallade mig för Sinikka när jag hade en ljusblå städrock på mig och för Lumikki när jag bar en vit. Jag var mycket stolt över att få hjälpa till i sjukhuset för alla trodde att jag var mycket äldre än jag var.

Så kom den efterlängttade freden, men ack, en hurudan fred! Pojkarna tog det mycket djupt och man såg tårar i de flestas ögon. Dagarna efter fredsslutet var de värsta och svåraste för oss och alla försökte trösta varandra.

Det är underligt att tänka på att sjukhuset, där vi i så många månader arbetade, nu igen blivit skola. Måtte den aldrig mera behöva användas som krigssjukhus!

En teckning av skribenten.

4. UPPGIFTER

- A) Titta på listan över allt man kunde samla in på s. 53. Varför samlade man in ben, kåda och gummiskrot?
- B) Hur gammal måste man vara för att få tjäna ihop till en stålspade? (Observera att *Ungdomens talkobok* utkom 1943.)
- C) Hur hjälpte flickan i berättelsen till under kriget? Nämn fem sysslor som hon gjorde.

Många skolor fick tjäna som sjukhus under kriget. Här ser vi en gymnastiksal som förvandlats till sovsal och ett klassrum som blivit operationssal.

Under kriget skyddade man källarfönstren med sandsäckar. Säckarna skyddade mot bombskakningar och splitter. På bilden ser vi Maire sju år, hennes mamma och hennes kusin Olli. Maire får du läsa mer om i del 2 "Till Sverige".

TEMAFRÅGA del 1

Hurudan var barnens vardag under kriget i jämförelse med din egen?

KRIGETS BARN

Del 2:

TILL SVERIGE

1. BARNFÖRFLYTTNINGEN

71

Uppgifter

83

2. DEN LÅNGA RESAN

85

Uppgifter

93

3. HEMMA IGEN

95

Uppgifter

103

4. MÄNNISKOR I FRÄMMANDE LAND

103

Uppgifter

105

Temafråga

107

De barn som skickades utomlands under vinter- och fortsättningskriget hade sådana här namnlappar och nummerbrickor runt halsen. Barntransporterna till Sverige organiserades av Nordiska hjälpcentralen och Socialministeriets barnflyttkommitté i Finland. Barn skickades utomlands även på privat initiativ. I Sverige fanns Centrala Finlandshjälpen och Hjälpkommittén för Finlands barn.

När man köpte det här märket understödde man Finlandshjälpen.

1. BARNFÖRFLYTTNINGEN

Under vinter- och fortsättningskriget skickades ungefär 70 000 finländska barn till Sverige och Danmark. Det här har kallats för världshistoriens största barnförflyttning. Barnen skickades iväg på grund av bombardemangen men också på grund av sjukdomar, matbrist och för att de arbetspliktiga mödrarna inte kunde ta hand om sina småbarn.

De finländska barnen placerades i familjer eller på barnhem. Det var en stor förändring för de små barnen som inte bara fick ett nytt hem, utan också ett nytt språk. De flesta barnen hade finska som modersmål, ett språk som de glömde bort efter en tid i det nya landet. När det var dags att åka hem igen reste de tillbaka till ett land vars språk de inte längre kunde, till föräldrar och ett hem som kändes främmande. Det var en traumatisk upplevelse för många. Tusentals barn reste aldrig tillbaka utan adopterades av sina svenska eller danska familjer.

För många barn var tiden hos den främmande familjen ändå en lycklig och trygg tid. Vi får följa med en flicka, Maire Westerholm, som var 7 år då kriget bröt ut. Hon skickades till Göteborg i Sverige.

MAIRE WESTERHOLM

ÅLDER: 7 år

FAMILJ: mamma Aune

HEMORT: Helsingfors

MODERSMÅL: svenska

Hade just börjat på
första klassen i
Kronohagens folkskola

Maire skickades till Sverige för första gången 1940. Hon placerades hos ett barnlöst par i Göteborg, tant Mary och farbror Torsten. Under krigstiden åkte hon sammanlagt tre gånger till dem. I Sverige kallades Maire för Marianne.

Maire gick i skola både i Sverige och i Finland och när hon var i Sverige skrev hon brev hem till sin mamma. Du får nu läsa några av hennes brev. Eftersom breven är skrivna av en liten flicka innehåller de en del stavfel.

Maire (med ljus kapp) på sin andra resa, året är 1941 och Maire är 9 år. Hon har sällskap av en annan flicka, Raili.

Vy från Göteborg

År 26/3. 1943

Kära Mamma!

Tack för brevet. Jag blir alltid så glad när jag får brev från Mamma. En av lärarinorna i skolan har tagit en fin flicka, som är från Karelen. Hon kan inte tala svenska. Idag har jag varit hos henn. Risti har inte ringt till mig på länge. Jag skall skriva till henne. Risti har skickat ett kort till mig. Hon är Oke! Jag skall skriva till henne. Här börjar det bli vår, men snöer från taket, och det rämnar stora isklumpar, så att man får vara försiktig. Jag skall vara en påskhäring. Det går bra för mig i skolan. Hur mår mammi? Jag har varit frisk hela vintern, men likt nuva har jag ändå host, men nu är jag frisk. Många hälsningar till morfar Tyra och henn, morbror Toivo, tant Thy.

från

min

vänd!

Ja. Men mest hälsningar till min mamma och Oke,
när du får förlåta mig att jag har skrivit några fel.

26.3.1942

Kära Mamma! Tack för brevet. Jag blir alltid så glad när jag får brev från Mamma. En av lärarinorna i skolan har tagit en finsk flicka, som är från karelen. Hon kan inte tala svenska. I dag har jag varit hos henne. Raili har inte ringt till mig på länge. Jag skall skriva till Lasse. Katja har skickat ett kort till mig. Vem är One? Jag skall skriva till momo. Här börjar det bli vår, snön smälter från taket, och det ramlar stora isklumpar ner, så att man får vara försiktig. Jag skall vara påskkäring. Det går bra för mig i skolan. Hur mår mammi? Jag har varit frisk hela vintern, men litet snuva har jag ändå haft, men nu är jag frisk. Många hälsningar till moster Tyra och Linea, morbror Toivo, Tant Ety.

från Maire

Vänd!

Ps. Men mest hälsningar till min mamma och Olli, mamma får förlåta att jag skrivit nåra fel.

Maire i klänningen hon
fick av sin mamma

Kära Mamma!

Tack för brevet. Om mamma visste hur glad jag
blev för klänningarna. När tant kom med paketet
så var jag på gården. Så rusade jag upp med en
våldig fart och rev upp pappret och fick på mig klän-
ningarna på att tant skulle få se dem. Tant tyckte att
många kunde se bra och de passade så bra. Farbror ty-
ckte också att de var bra. Så skall jag tala om mitt ärethet
i söndags. Vi åkte ut på landet så var farbrores syster
med, hon hade hittat en fågelunge i ett spår. Hon hade
den i sin kappficka. Sedan släppte hon den på landet
Vi lärde den att flyga. Snart skall farbror ha semester jag
hör det är avslut av denna månaden. På examensdagen var
tant med i skolan, jag fick lära mig vers som heter "Det
störaste landet är Berkt Gripenberg. Så gav flickan oss
frågor, så sjöng vi. Jag blev uppflyttad till klass 4. Jag skall
bli av mitt behag. Det har inte varit några varma dagar
precis. Idag väntar tant. Mitt hår har nästan samma färg
som fört. Jag har skrivit två kort och ett brev till Lasse
men har inte fått svar. Hur mår morron, mostarna och
lille Olli som snart är lika stor som jag. Jag har tänkt
skicka till Rauli men jag har inte hennes adress. Nu slutar
jag med många hälsningar till min lilla mamma.

Maire

Ps Tant o farbror ber hälsas. Ds.

2.6.1942

Kära Mamma!

Tack för brevet. Om mamma visste hur glad jag blev för klänningarna. När tant kom med paketet så var jag på gården. Så rusade jag upp med en väldig fart och rev upp papperet och fick på mig klänningarna så att tant skulle få se dem. Tant tyckte att mamma kunde sy bra och de passade så bra. Farbror tyckte också att de var bra. Så skall jag tala om mitt äventyr i söndags. Vi åkte ut på landet så var farbrors syster med, hon hade hittat en fågelunge i ett spår. Hon hade den i sin kappficka. Sedan släppte hon den på landet. Vi lärde den att flyga. Snart skall farbror ha semester, jag tror det är i slutet av denna månaden. På examensdagen var tant med i skolan, jag fick läsa en vers som heter "Det skönaste landet" av Bertel Gripenberg. Så gav fröken oss frågor, så sjöng vi. Jag blev uppflyttad till klass 4. Jag skall skriva av mitt betyg. Det har inte varit några varma dagar presis. Idag tvättar tant. Mitt hår har nästan samma färg som förut. Jag har skrivit två kort och ett brev till Lasse men har inte fått svar. Hur mår mommo, mostrarna och lille Olli som snart är lika stor som jag. Jag har tänkt skriva till Raili men jag har inte hennes adress. Nu slutar jag med många kära hälsningar till min lilla mamma.

Maire

Ps. Tant och farbror ber hälsa Ds.

Kära Mamma!

Det var en sådan över-
raskning när mamma ring-
de. Där plöjde jag in
disken. Nu skall jag tala
om något roligt för mamma.
Ja, vi har varit på Liseberg.
Där fick vi se en elefant.
Den hette Lilla. Den kunde
göra så många olika saker.
Den räknade och spelade posi-
tiv och harmonika. Elefanten dans-
sade på en låg banna. Den
kunde säga ja och nej. För
den skulle säga något om

sig själv pekade den på sig
med snabeln. Jag ätte karu-
ellen så många gånger. Till
mamma skrev Ellis adress
för jag har slarvat bort den.
Vi har slutat att äta till lan-
det endast förbror och vi
bland på sondegarna. Vädrat
är så dåligt här. Hur är det
där? När jag kommer hem
så blir det nog svårt för mam-
ma att förstå mig. Där får
jag inte äta så mycket
flukt som förra året. För
förbror har ialt kolonistugan.
I skolan gör det bra för mig.
Jag tycker kasse var dum som

inte ville stanna i Sverige.
För för ville han inte stann-
na i skolan. Sticker jag
ett par mörkblå västar. Han-
delsbefröken säger att jag
är duktig. Om jag skall
stanna i vinkla till mam-
ma skicka till mina skrid-
skor. Jag förstår inte att
äta panna och macka.
Många hälsningar till mam-
ma. Förbror och tant bor hä-
sa.
På Mammas hälsningar
från.

Maire

Maire i koloniträdgården

odaterat brev

Kära Mamma!

Det var en sådan överraskning när mamma ringde. Då plockade jag in disken. Nu skall jag tala om något roligt för mamma. Jo, vi har varit på Liseberg. Där fick vi se en elefant. Den hette Nelli. Den kunde göra så många olika konster. Den räknade och spelade positiv och trumma. Elefanten dansade på en låg tunna. Den kunde säga ja och nej. När den skulle säga något om sig själv pekade den på sig med snabeln. Jag åkte karusellen så många gånger. Vill mamma skriva Ollis adress för jag har slarvat bort den. Vi har slutat att åka till landet, endast farbror åker ibland på söndagarna. Vädret är så dåligt här. Hur är det där? När jag kommer hem så blir det nog svårt för mamma att förstå mig. I år får jag inte äta så mycket frukt som förra året. För farbror har sålt kolonistugan. I skolan går det bra för mig. Jag tycker Lasse var dum som inte ville stanna i Sverige. Varför ville han inte stanna? I skolan sticker jag ett par mörkblå vantar. Handarbetsfröken säger att jag är duktig. Om jag skall stanna i vinter vill mamma skicka hit mina skridskor. Jag förstår inte att räkna penni och mark. Många hälsningar till mamma. Farbror och tant ber hälsa. Ps. Men mest hälsningar från

Maire

Göteborg den 25/2 1943

Kära Mamma!

Tack för brevet. O vad
roligt att mamma skall gifva sig. Men det är
inte riktigt så roligt att flytta till Åbo. Jag vill
gärna komma hem. Ni har talat så mycket om
den saken. För jag kallar farbror Markus för
pappa? Hur mår famo? För jag koga min
cykel med till Åbo? Min bästa vän heter Gun
Guldbrodsen. Ni har mycket roligt tillsammans.
I går var jag på dockteater. Föreställningen hette
med Olle och Britta på resa jorden runt. Barnen
var i Amerika, Kina, Spanien, Indien. Jag har
fått ett sådant fint höjprej av farbror. Det är 7 m
långt. Skall jag gå i finsk skola när jag kom-
mer hem? Många kaka hälsningar till Mami.

Maire.

25.2.1943

Kära Mamma!

Tack för brevet. O, vad roligt att mamma skall gifta sig. Men det är inte riktigt så roligt att flytta till Åbo. Jag vill gärna komma hem. Vi har talat så mycket om den saken. Får jag kalla farbror Markus för pappa? Hur mår famo? Får jag ta min cykel med till Åbo? Min bästa vän heter Gun. Vi har mycket roligt tillsammans. I går var jag på dockteater. Föreställningen hette "med Olle och Britta på resa jorden runt". Barnen var i Amerika, Kina, Spanien, indien. Jag har fått ett sådant fint hopprep av farbror. Det är 7 m långt. Skall jag gå i finsk skola när jag kommer hem? Många kära hälsningar till Mami.

Maire

Maire 11 år, 1943.

Maire, mamma Aune och farbror Markus 1943.

1. UPPGIFTER

- A) I del 1 läste du om de finländska barnens vardag under krigsåren. Hurudan är Maires vardag i Sverige jämfört med barnens i Finland?
- B) Maire har per brev fått veta att hennes mamma ska gifta sig och att hon själv ska börja i ny skola i Åbo. Vad tror du att tanken på att återvända till Finland väcker för känslor i Maire?
- C) Var tror du att Maire helst skulle vilja vara? Motivera ditt svar.

Maires resa från Helsingfors
till Göteborg:

ca 2200 km

2. DEN LÅNGA RESAN

De flesta barn som skickades till Sverige åkte tåg. En annan möjlighet var att åka över med båt från Åbo till Stockholm. En del åkte flyg.

Maire reste till Sverige för tredje gången 1944. Tåget som Maire tog åkte upp genom Finland, till Haparanda, och sedan ner genom Sverige. Det var en lång och tröttsam resa som tog ca tio dagar. Under sin långa resa skrev hon brev till sin mamma.

Den 4/8 44

Kära Mamma.

Det går bra. Vi är int i Uleåborg än. Inom
kunde jag knappast sova. Jag vågade inte
och kunde inte sova på bänken. Det gungar
så högt att jag inte kan skriva. Jag är fick
köttröja och velling. Man fick äta ur odla
de kärlet till ägg och rullat. Det var gott
och luktade ut. Jag slängde det i v. i.
Lammförr var hälsat mycket snö. Den
gär. Alla kiden när sig på bänkarna. Alla
dela upp sig till de inte har begär. Ja
mina kom till och slut från de de
kan. Jag längtar till. Jag kommer snart till
Jönköping. Alla möter sånger. De är så
glada här. De är glad för förtid och det
när genom springarna på mig. Jag skriver
inte mera. Alla kär hänger till alla
mamma och farbror. Kär.

Måga.

En puss till

P. Du mamma lita mycket till
och snart

1.3.1944

Kära Mamma

Resan går bra. Vi är inte i Uleåborg än.

I natt kunde jag knappast sova. Jag vaknade kl 2 och 4 och kunde inte sova på länge. Det gungar så hämskt att jag inte kan skriva.

I går fick vi köttsoppa och välling. Man fick äta ur odiskade kärl. Ett ägg var ruttet.

Det var grönt och luktade illa. Jag slängde det i v.c. I Tammerfors var det hämskt

mycket snö. Dom gör hela tiden ner sig så tanterna är alldeles oppställda när de inte har byxor. Ja, mina smörgåsar är slut från röda väskan. Jag längtar så. Jag kommer

snart hem. Dom sjunger alla möjliga sånger.

Det är så långsamt här. Det är bräder för fönstret och det regnar genom springorna på mig. Jag skriver inte mera. Många hälsningar till lilla rara mamma och farbror Markus.

Maje

En puss åt er

Ps. Kan mamma läsa brevet adjö adjö

Skriv snart

Barnen togs om hand av frivilliga lottor. En svensk lotta skrev ett litet brev till Maires mamma. Då hade Maire redan kommit till Sverige och befann sig i staden Gävle där hon stannade i fem dagar.

Gävle den 2/3-44.

Min Westra lottor.

En lilla rara flickas brev
mig skickas hennes brev.

Samtidigt presenter jag för
att skriva och låta som att Maire
är gynnad och kung.

Jag har en av de lottor
som arbeta för det brödet
lilla skivans lott. Alla barnen som
krya och raka.

När barnen kommer från
badet, sått vi för dem kläder, som
vi kunnat för att, med dem deras
kläder tvättas.

En vänligaste vän till minniga
Lottor. Dickas

Gävle den 2/3 -44

Fru Westerholm

Er lilla rara flicka bad mig skicka hennes brev. Samtidigt passar jag på att skriva och tala om att Maire är pigg och kry.

Jag är en av de lottor som arbetade på det logementet lilla Maire låg. Alla barnen var krya och rara.

När barnen kom från badet, satte vi på dem kläder som vi kunnat få ihop, medans deras kläder tvättades.

De vänligaste hälsningar,
Lottan Britta

Den 12/3 44

Älska Mamma!

Förson, hur gulligt var det när så länge
samt att äta ihop. Då sode på läget
att det var alarm i Umeåborg. En
flik i spillet på mig hela tiden
när jag matade hemm. i klän-
ningen är så fläckig. Vi var i går
i 2 dagar. När vi kom fram
fjordes vi genast till bastu och alla
kläderna lades i tvättkar. Sedan
fördes vi till tvättstugan med ombudans
till karantän. Kläderna skulle

gälas. Vi fick nog god mat där o-
lik gott. På tisdag fick vi kläderna
De lukta så hemskt illa och kappan
var så skrynklig. På kvällen åkte vi
till tvättstugan. Samma kväll var vi i Fa-
lun. Min syster kom och hjälpte
oss. Älska, också så vi hade sällskap.
I Falun var vi två dagar. Vi fick
bulla med vispskålar på. De var
mums. Jag fick 50 öre av en hand
och i klänna av en annan. På tors-
dags kväll kl. 9 åkte vi till Falun
och var kl. 6.45. Fast och förbror
var och mötte mig. De lyckats
att jag blivit stor.

12/3 44

Kära Mamma!

Resan har gått bra, det var så långsamt att åka tåg. De sade på tåget att det var alarm i Uleåborg. En flicka spillde på mig hela tiden när jag matade henne, så klänningen är så fläckig. Vi var i Gävle 5 dagar. När vi kom fram fördes vi genast till bastu och alla kläderna lades i säckar. Sedan fördes vi därifrån med ambulans till karantän. Kläderna skulle gasas. Vi fick nog god mat där o lite gott. På tisdag fick vi kläderna. De lukta så hemskt illa och kappan var så skrynklig. På kvällen åkte vi därifrån. Samma kväll var vi i Falun. Min skolkamrat Gunnel åkte också så vi hade sällskap. I Falun var vi två dagar. Vi fick bulla med vispgrädde på. De var mums. Jag fick 50 öre av en tant och 1 krona av en annan. På torsdags kväll kl 9 åkte vi från Falun och var 6.45 i Göteborg. Tant och farbror var ner och mötte mig. De tyckte att jag blivit stor.

2. UPPGIFTER

- A) Beskriv Maires sinnesintryck under resan. Hitta anteckningar om syn-, smak-, känsel-, lukt- och hörselintryck.
- B) Varför tror du att barnen, då de kom till Sverige, genast fördes i bastu och deras kläder tvättades och gasades?
- C) Vad betyder karantän?

Lillemor i Finnland
Snart får du hem din dotter.
Hon har blivit stor och lång
och växt av rika mätter.
Detta är ingen skaldesång
Bara ett litet glädjesprång.

Många hälsningar.
Maire

Maire med sina kusiner Olli
och Lasse på Långa bron i
Helsingfors 1945. Versen skrev
Maire två månader innan hon
fick åka hem:

"Lillemor i Finnland,
snart får du hem din dotter.
Hon har blivit stor och lång
och växt av rika mätter.
Detta är ingen skaldesång,
bara ett litet glädjesprång.
Många hälsningar,
Maire"

3. HEMMA IGEN

Maire fick resa hem för gott 1945. Då var hon 13 år.

Kriget hade tagit slut men det var fortfarande ont om mat i Finland. De som hade kontakter utomlands kunde få matpaket per post. Både Maires "tant och farbror" och hennes skolklass i Sverige skickade matpaket till henne. Ändå gick Maire ner i vikt efter hemkomsten. Det framgår av hennes dagbok att hon i mars 1946 var 168 cm lång men vägde endast 45,6 kg.

Maire var ofta sjuk och borta från skolan. Hennes dagbok fylldes av anteckningar om mat, hon läste den svenska tidskriften Allers och skrev ofta brev till dem i Sverige.

Liktor 9/8-1945-

Min Mariann!

Om den saken (saker) på den stork
paketet, men nu har jag fått besked
och idag har paketet anslutts
under din adress i Åbo.
paketet innehåller socker, mjöl,
kornmellan, marmelad, kare-
gryn, 1 pkt. Trossmjölk (som säker-
ställer bli god för dig, följ bruks-
anvisningen vid tillagningen
så blir den lika bra som vanligt
mjölk) Sitinellen, smör, och
så har jag även skickat med
i samma paket 1 burk makiin
och 3 pkt. kex.

2.8.1945

Kära Marianne!

Du har säkert väntat på de utlovade paketen,
men nu har jag fått licens och i dag har
paketen avsänts under din adress i Åbo.
Paketen innehåller socker, mjöl, karameller,
marmelad, havregryn, 1 pkt torrmjök
(som säkert skall bli gott för dig, följ
bruksanvisningen vid tillredningen så blir
den lika bra som vanlig mjök), sötinetter,
smör, och så har tant Alice skickat med i
samma paket 1 burk makrill och 3 pkt kex.

Maire skrev dagbok. Här är några dagboksanteckningar från 1945.

6 nov. Kl: 2,40. Tisdag
3 dag grått o dystert
väder. Ligger o läs-
er, skriver brev till
sant o farbror samt
läser geografi. 2° gra-
der värm. Har jobbat
huvudvärk. Fått Allers.
Skrivit brev till Sverige.
Middag: Fäsklax o pannkaka.

10 nov. 1630. Lördag.
4° grad kallt på mor-
nngen. Det kället o kalla.
Diskat en hel massa.
Har håret flätat. Middag:
Smör, kott, brömm, ga polle.
Namma har ej kommit
hem fast klockan är
mycket.

14 nov. Onsdag
Det snöar. Har läst
Allers. Tjugo. Skaff
jag gå till doktorn. Har
vad hemstet.

15 nov. Torsdag
Doktorn kunde inte
bita något fel på mig
Fick ett 1/2 kg smör till
o 3 dl mjölk. Har
varit hos Doras. Tage
var så kiva. Jag var
ute med hundarna. Fick
3 skinksmörgåsar o en
godulle. Middag:
svampas o potatis.

6 NOV. Tisdag. I dag grått o dystert väder. Ligger och läser, skriver brev till tant och farbror samt läser geografi. 2 grader varmt. Har litet huvudvärk. Fått Allers. Skrivit brev till Sverige. Middag: Fisklåda o pannkaka

10 NOV. 16.30 Lördag. 7 grader kallt på morgonen. Åkt kälke och kana. Diskat en hel massa. Har håret flätat. Middag: Smör, kokt strömming o potatis. Mamma har ej kommit hem fast klockan är mycke.

14 NOV. Onsdag. Det snöar. Har läst Allers. I morgon skall jag gå till doktorn. Hu vad hemskt.

15 NOV. Torsdag. Doktorn kunde inte hitta något fel på mig. Fick $\frac{1}{2}$ kg smör till och 3 dl mjölk. Har varit hos Doras. Tage var så kiva. Jag var ute med honom. Fick 3 skinksmörgåsar o en god bulle. Middag: Svampsås o potatis.

Från Land i felbro.

Tusen tack för brev jag
 har fått skicka till här är så kallt. Ting
 regnar och alldeles kyla. I morg +10° uti -11°
 Det är riktigt mycket vad i kolden beträffar,
 men en god snö. Idag fick jag brev av tant
 Alice. Tack om farbrors och brorskommerschallens
 på. Då blir det väl riktigt i jag skall veta
 se om i Mrs Kjellman. Den i vil si hemst
 fina o förmåna o snacka om det. Ja det o
 farbror för väl ta en engelsk kurs i Harems
 i alla söndag skall vi stakla grisen. Jag
 går fortfarande bara ihop i skolan. Det är
 lite svårt med bostaden. Idag fick jag vän-
 ta på 2 bussar (komme mellan vägar för) omvänt
 ändå. Jag kom för sent till skolan o var ganska
 sen. Jag har nog en varm koppa med skinn
 inuti. Ja så i en att jag skall få önska
 något. Alla helst vill jag ha en skid med
 kopar på som står i Götter. Alla flickor har
 sina som varit i Sverige o annars synes det inte
 i jag har varit i Sverige.

Jag önskar mig även kuggarna om det finns
 att jag varit där. Om den inte är för dyra o
 om man får skicka omständligen. För jag vill se
 senast ut.

Maire har ritat sig själv i Sverige i
 april och i Finland i december. I Finland
 magrade hon mycket och var ofta sjuk.
 Maire har också ritat "Mrs Kjellman"
 (tant Mary) som en fin dam med röda
 naglar och silverrävsboa på axlarna.

8.12.1945

Kära tant och farbror.

Tusen tack för brevet. Jag kan knappt skriva ty här är så kallt. Fingrarna äro alldeles stela. Inne +10, ute -17 kallt. Här är riktigt vinter vad kölden beträffar, men ingen snö. I dag fick jag brev av tant Alice. Tänk om farbrors bror kommer o hälsar på. Då blir det väl roligt? Jag skulle vilja se mr o mrs Kjellman. Dom e väl så hemskt fina o förnäma o snacka Englisch. Ja tant o farbror får väl ta en engelsk kurs i Hermods. Nästa söndag skall vi slakta grisen. Jag går fortfarande bara 1 timme i skolan. Det är lite svårt med bussarna. I dag fick jag vänta på 2 bussar (1 timme mellan varje tur) och måste ändå gå. Jag kom för sent till skolan o var genomsvettig ty jag halvsprang hela vägen. Jag har nog en varm kappa med skinn innanför. Ja tant sa ju att jag skulle få önska något. Allra helst vill jag ha en sked med tofsar på, som står Göteborg. Alla flickorna har såna som varit i Sverige o annars syns det inte att jag varit där. Om dom inte är för dyra o om man får skicka en sådan. För jag vill se svensk ut.

Skeden som Maire vill ha var ett märke med nål som man fäste på kappärmen.

PA FINLANDS REGERINGS VAGNAR TACKAR
JAG EDER FÖR ATT NI SKÄNKTE VÅRT
LANDS BARN VÅRD OCH SKYDD UNDER
KRIGSÅRET 1939-40. DÄRMED GJÖRDE NI
VÅRT FOLKS FRAMTID OCH MÄNSKLIGHETEN EN
TJÄNST SOM ALLTID KOMMER ATT BEVÄRAS I
TACKSAMT MINNE AV FINLANDS FOLK.

HELSINGFORS, DEN 10 MAJ 1941.

REPUBLIKENS PRESIDENT

Risto Ryti

FÖR MARY KJELLMAN

HAR FÖRLÅNATS MEDALJEN
BENIGNITATIS HUMANAE
FINLANDIA MEMOR
SÅSOM BEVIS PÅ ERKÄNSLA
FÖR UPPOFFRANDE ARBETE
FÖR DE NÖDLIDANDE I FIN.
LAND ÅREN 1941-1946

HELSINGFORS, SEPTEMBER 1946

REPUBLIKENS PRESIDENT

J.K. Paasikivi

SOCIALNIVISITÄR *Maria Järnman*

Maires tant och farbror i Göteborg fick tackdiplom för sin insats under krigsåren. Farbror Torsten tackades av president Risto Ryti 1941 och tant Mary av president J.K. Paasikivi 1946. Mellan Ryti och Paasikivi var C.G.Mannerheim president ett par år (1944-1946).

3. UPPGIFTER

- A) Varför tror du att Maire skriver så mycket om vad hon äter i sin dagbok?
- B) Tycker du att Maires mat skiljer sig från den mat du äter? På vilket sätt i så fall?
- C) I brevet till tant Mary och farbror Torsten ber Maire att få en Göteborgssked som minne. Varför tror du att den är viktig för henne?

De här dockorna och nallarna inspirerade författaren Solveig von Schoultz till att skriva en bok för barn, *Nalleresan* (1944). Hon skrev boken för sina två döttrar som var krigsbarn i Sverige. Boken handlar om hur dockorna och nallarna åker till Sverige för att söka efter sina mammor.

4. MÄNNISKOR I FRÄMMANDE LAND

Människor flyttar till andra länder av olika orsaker. Här är några ordförklaringar:

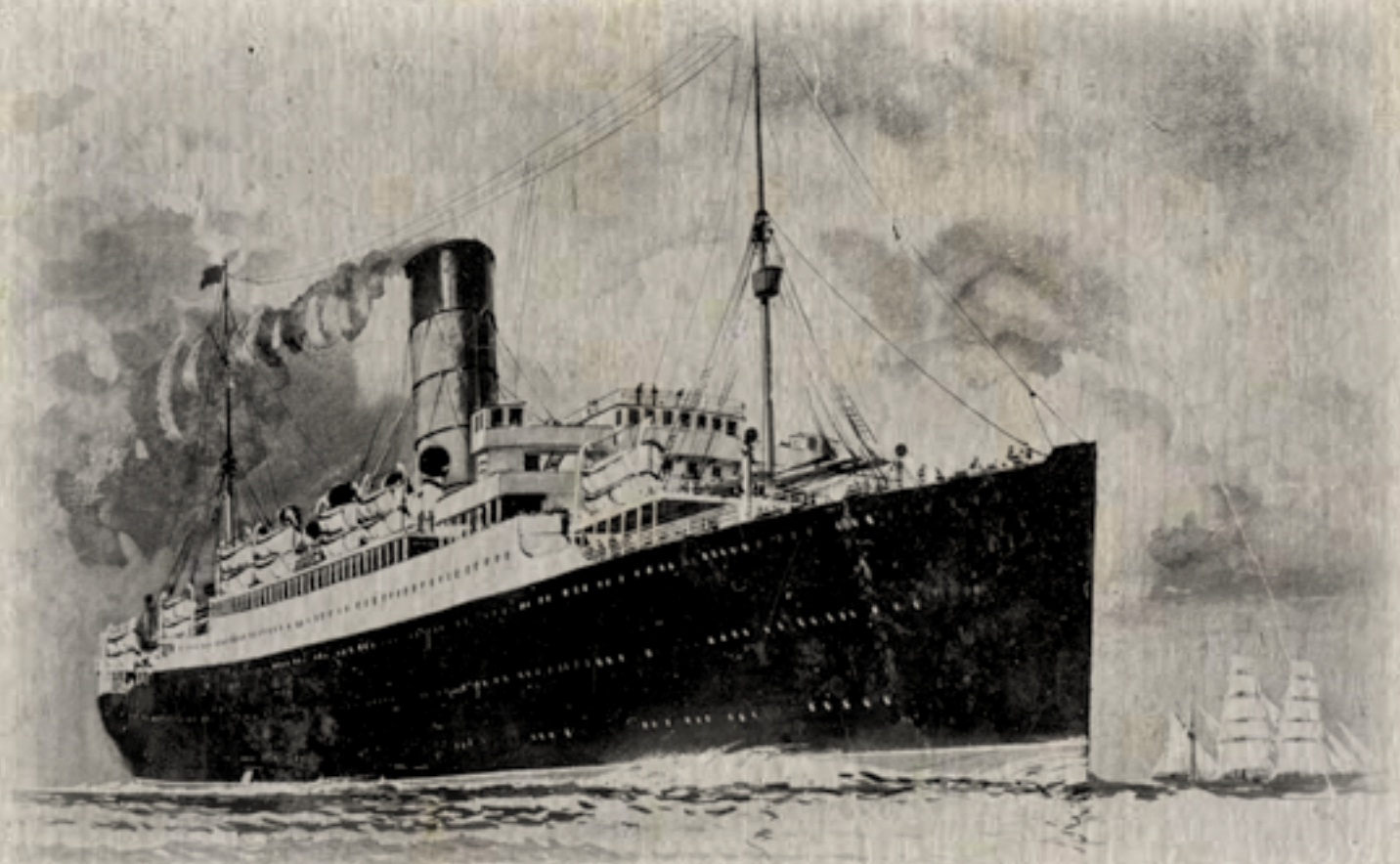
Barnförflyttningen under kriget var en organiserad verksamhet som gick ut på att flytta barn från det krigshärjade Finland till Sverige och Danmark.

Migration betyder in- och utvandring och en **migrant** är en person som in- eller utvandrar. **Immigrant** betecknar en person som flyttar in i ett land (kallas även invandrare), **emigrant** en som flyttar bort från sitt land (kallas även utvandrare). En **migrantarbetare** är en person som flyttar från ett land till ett annat på grund av arbete.

En **flykting** är en person som flyr från sitt hemland på grund av rädsla för att bli förföljd på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åsikt. Även människor som flyr undan krig eller allmänt våld är flyktingar om de inte tryggt kan återvända till sitt hemland.

En **asylsökande** är en person som ansöker om skydd och uppehållstillstånd i ett främmande land.

En **återflyttare** är en person som flyttar tillbaka till sitt ursprungsland.

Ångfartyget Ausonia. Från mitten av 1800-talet till omkring år 1930 emigrerade ca 350 000 finländare och 1,2 miljoner svenskar till USA och Kanada. När första världskriget bröt ut 1914 hade sammanlagt ca 50 miljoner människor utvandrat från hela Europa.

4. UPPGIFTER

- A) Beskriv vad emigrant, immigrant och flykting betyder.
- B) Vad tycker du var bra eller dåligt med barnförflyttningen under kriget?
- C) Har du någon släkting som varit krigsbarn i Sverige eller Danmark?

TEMAFRÅGA del 2

Fundera på ditt liv. Rita en stor kappsäck. Skriv eller rita in ditt "osynliga bagage", det som är viktigast för dig. Det kan vara det du skulle sakna allra mest om du skickades till ett annat land, eller något som skulle vara viktigt för dig att hålla fast vid i det nya landet.

B 98	B 96	B 94	B 92	B 90
B 99	B 97	B 95	B 93	B 91

VALTION OSTOKORTTI
STATENS KÖPKORT

HELSINGIN
KAUP. KHL.
FOND I
Helsingfors

091

1016746

syyskuu 1949 Viljatuotteita - Spannmålsprodukter September 1949

988	988	9b	9b	9B	9B	9b	9b	988	988
9b	9b	9b	9b	9B	9B	9b	9b	9b	9b
9b	9b	9b	9B	9B	9B	9b	9b	9b	9b
9b	9b	9b	9B	9B	9B	9b	9b	9b	9b
9b	9b	9b	9B	9B	9B	9b	9b	9b	9b
9b	9b	9b	9B	9B	9B	9b	9b	9b	9b

B 88	B 86	B 84	B 82	B 80
B 89	B 87	B 85	B 83	B 81

VALTION OSTOKORTTI
STATENS KÖPKORT

HELSINGIN
KAUP. KHL.
FOND I
Helsingfors

091

1016746

elokuu 1949 Viljatuotteita - Spannmålsprodukter Augusti 1949

888	888	8b	8b	8B	8B	8b	8b	888	888
8b	8b	8b	8b	8B	8B	8b	8b	8b	8b
8b	8b	8b	8B	8B	8B	8b	8b	8b	8b
8b	8b	8b	8B	8B	8B	8b	8b	8b	8b
8b	8b	8b	8B	8B	8B	8b	8b	8b	8b
8b	8b	8b	8B	8B	8B	8b	8b	8b	8b

Statens köpkort från 1949 för spannmålsprodukter.

KÄLLFÖRTECKNING

TEXT- OCH BILDMATERIAL UR HISTORISKA OCH LITTERATURHISTORISKA ARKIVETS SAMLINGAR

- SLSA 791** Sally Salminens arkiv: s. 6, 30
SLSA 821 Mathias Alexander Slottes samling: s. 22, 30–31
SLSA 882 Föreningen Ulfåsa Älgars arkiv: s. 8–18, 24–29, 32–46, 50, 54–64
SLSA 1046 Solveig von Schoultz arkiv: s. 104–105
SLSA 1051 Maire Peltonens arkiv: s. 66, 70, 72–82, 86–91, 94–102
SLSA 1070 Stensböle gårds arkiv: s. 65
SLSA 1175 Margareta Norrméns arkiv: s. 50
SLSA 1251 Edith Sjöstens arkiv: s. 110

BILDMATERIAL UR FOLKKULTURSARKIVETS SAMLINGAR

- SLS 990** Utvandrarerna. Minnen om emigrationen från Finlands
svenskbygder: s. 106
SLS 1322 Vårt Hangö: s. 23
SLS 1498 Fotografisamling från Åminnefors bruk: s. 84
SLS 1980 Finland Svenska Marthaförbund r.f: s. 48, 92
SLS 1984 Krigstiden i våra minnen: pärm bilden, s. 20–21, 51–53
SLS 2025 Kläder och klädsel: s. 48
SLS 2049 Barnavård och barnauppfostran: s. 82

ÖVRIGA BILDKÄLLOR

- Laitinen, Nelly:** s. 108
Rentola, Janne: s. 48, 70, 104–105

Krigets barn är en arbetsbok om krigstiden 1939–1945, sedd ur det finländska barnets perspektiv. Boken kan användas i undervisningen i historia, i svenska som modersmål eller främmande språk, som minnesbok eller som underlag för diskussion. Barn från krigstiden får tala direkt till barn i nutiden via skoluppsatser, teckningar, brev, dagboksanteckningar och andra dokument ur arkiven. Arkivmaterialet ger en autentisk inblick i krigets vardag. Boken består av avsnitten *I Finland* och *Till Sverige*. Materialet finns i Svenska litteratursällskapet i Finland arkiv.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

www.sls.fi

BOKFÖRLAGET ATLANTIS

www.atlantisbok.se

ISBN 978-951-583-276-4 (Finland)
ISBN 978-91-7353-695-0 (Sverige)